

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2020. gada 3. augustā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Ineta Ziemele, tiesneši Aldis Laviņš un Gunārs Kusiņš,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 140/2020),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs pēc būtības lūdz Satversmes tiesu atzīt Latvijas Republikas Ministru padomes nolikuma „Par kārtību, kādā atdodama manta vai atlīdzināma tās vērtība personām, kuru administratīvā izsūtīšana no Latvijas PSR atzīta par nepamatotu”, kas izteikts jaunā redakcijā ar Latvijas Republikas Ministru Padomes 1992. gada 26. maija lēmumu Nr. 191, 1. punkta pirmo un ceturto teikumu (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 105. pantam.

2. Apstrīdētās normas noteic: „Pamats jautājuma izskatīšanai par mantas atdošanu vai tās vērtības atlīdzināšanu ir to personu pieteikumi, kuru izsūtīšana par nepamatotu atzīta noteiktā kārtībā, bet, ja viņi miruši, – viņu ģimenes locekļu

vai citu mantinieku pieteikumi, kas rajona, pilsētas vai pilsētas rajona (priekšpilsētas) Tautas deputātu padomes izpildkomitejā (valdē), kuras teritorijā šīs personas dzīvojušas pirms izsūtīšanas, iesniegti ne vēlāk kā trīs gadus pēc tam, kad izsūtīšana atzīta par nepamatotu.

Tautas deputātu padomes izpildkomiteja (valde) izskata pieteikumus arī tādā gadījumā, ja tie attaisnojošu iemeslu dēļ iesniegti pēc noteiktā termiņa.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu kolēģija var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par citu normatīvo aktu vai to daļu atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt vienīgi tai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu par pienākuma uzlikšanu **(novada nosaukums)** novada domei aprēķināt un izmaksāt

kompensāciju par Pieteikuma iesniedzēja tēvam nepamatoto politisko represiju rezultātā 1944. gada decembrī atņemto kustamo mantu. (datums) Administratīvā rajona tiesa pieņēma lēmumu par tiesvedības izbeigšanu, kas ar Augstākās tiesas (datums) lēmumu atstāts negrozīts.

No pieteikumam pievienotajiem dokumentiem izriet, tiesa pieņēma lēmumu par tiesvedības izbeigšanu, jo Pieteikuma iesniedzējam iesniegums par kompensācijas izmaksāšanu bija jāiesniedz ne vēlāk kā trīs gadus pēc tam, kad (datums) Augstākās tiesas priekšsēdētājs izdeva Pieteikuma iesniedzēja tēva rehabilitācijas apliecību. Pieteikuma iesniedzējs šo termiņu nav ievērojis. Tādējādi apstrīdētā norma Pieteikuma iesniedzējam ir piemērota un viņš uzskata, ka tā neatbilst tiesiskās palāvības principam un pārkāpj viņam Satversmē noteiktās tiesības uz īpašumu.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību tikai tad, ja tā ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav.

No pieteikumam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs ir iesniedzis blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas (datums) lēmumu par tiesvedības izbeigšanu. Augstākā tiesa ar (datums) lēmumu to atstājusi negrozītu. Augstākās tiesas lēmums nav pārsūdzams. Tādējādi Pieteikuma iesniedzējs ir izmantojis visas iespējas aizstāvēt savas pamattiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas pirmajam teikumam konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.

Konkrētajā gadījumā termiņš pieteikuma iesniegšanai skaitāms no Augstākās tiesas (datums) lēmuma spēkā stāšanās brīža. Pieteikums saņemts

Satversmes tiesā 2020. gada 20. jūlijā. Tātad Pieteikuma iesniedzējs ir ievērojis termiņu pieteikuma iesniegšanai.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrās daļas un ceturtās daļas pirmā teikuma prasībām.

7. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdēto normu neatbilstība pieteikumā norādītai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Pieteikuma iesniedzējs pēc būtības uzskata, ka apstrīdētās normas neatbilst tiesiskās paļāvības principam un pārkāpj Pieteikuma iesniedzējam Satversmē noteiktās tiesības uz īpašumu. Apstrīdētās normas ir pretrunā ar Latvijas Republikas Augstākās Padomes 1992. gada 13. maija lēmumu „Par Latvijas Republikas likuma „Par politiski represētās personas statusa noteikšanu” piemērošanu un spēkā stāšanās kārtību” un likumu „Par politiski represētās personas statusa noteikšanu komunistiskajā un nacistiskajā režīmā cietušajiem”, kas nenosaka termiņa ierobežojumus iesnieguma par kompensācijas izmaksāšanu iesniegšanai.

Satversmes tiesa ir norādījusi, ka tiesiskās stabilitātes nodrošināšanai kalpo konkrētu procesuālo darbību veikšanai noteiktie termiņi. Procesuālo darbību veikšanai administratīvajā procesā ir nepieciešams laika ierobežojums. Termiņa ierobežojuma mērķis ir nodrošināt lietas atrisināšanu saprātīgā laika periodā un nodrošināt paļāvību, ka konflikta risinājums vēlāk netiks pārskatīts. Termiņa noteikšana arī palīdz izvairīties no dažādām tiesiskajām problēmām, kas saistītas ar personas tiesisko stāvokli. Savukārt garš termiņš var novest pie negodprātīgas vilcināšanās un izraisīt citas nelabvēlīgas tiesiskās sekas (*sk. Satversmes tiesas 2002. gada 26. novembra sprieduma lietā Nr. 2002-09-01 secinājumu daļas 1. punktu*).

Savukārt, lai pārbaudītu, vai apstrīdētajā normā noteiktais pamattiesību ierobežojums atbilst Satversmes 105. pantam, nepieciešams izvērtēt, vai šis ierobežojums ir noteikts ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību

normu, vai tam ir leģitīms mērķis un vai tas atbilst samērīguma principam, proti: 1) vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai; 2) vai nepastāv personas pamattiesības mazāk ierobežojoši (saudzējošāki) līdzekļi; 3) vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto kaitējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2016. gada 15. novembra sprieduma lietā Nr. 2015-25-01 11. un 11.3. punktu*).

Pieteikumā ir citētas atziņas par tiesiskās palāvības principu un citēts Satversmes 105. pants. Tomēr pieteikumā nav sniegti juridiskie argumenti par to, kā apstrīdētās normas ierobežo tieši Pieteikuma iesniedzējam Satversmes 105. pantā noteiktās tiesības un kādēļ šāds ierobežojums ir uzskatāms par nesamērīgu. Pieteikumā nav norādīts arī pamatojums tam, kādēļ apstrīdētajā normā noteiktais trīs gadu termiņš iesnieguma par kompensācijas izmaksāšanu iesniegšanai būtu uzskatāms par nesamērīgu.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 140/2020).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Ineta Ziemele